

KORKEIMMALLE HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA

Valitus

PÄÄTÖS, JOTA ASIA KOSKEE

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös 19.1.2007 (Dnro 2/655/2006, KaivRno 8123) valtauskirjojen antamisesta Namura Finland Oy:lle Oulun läänin Kuusamon kunnan Vasaraperässä alueille Kouvertaara 1-5, 7-10 ja 13, yhteensä 857.9 ha.

VALITTAJAT

Valtausalueen ja sen välittömän lähiympäristön kiinteistöjen maanomistajat (valtakirjat liitteessä 1) ja vaikutusalueen yhdistykset ja yhteisöt.

Maanomistajat valtausalueella:

Tilan RN:o	Tilan nimi	Omistaja
421:44:18	Aaltoranta	Martti Jäkäläniemi
421:45:36	Järkkälä	Pentti Määttä
421:45:37	Kokkorinne	Pentti Määttä
421:45:39	Palo	Yrjö Määttä
421:87:4	Irkunranta	Irja Leinonen
421:87:7	Kuusimaa	Kiinteistö Oy Kuusimaa
421:47:3	Riihiaho	Eero Kallunki
421:44:10	Takaranta I	Olavi Jäkäläniemi
421:44:3	Lähdemäki	Martta Korhonen
421:45:2	Törmänen	Markku ja Matti Törmänen
421:44:11	Jäkäläniemi	Olavi, Lauri ja Martti Jäkäläniemi
421:41:9	Pajula	Kalevi Sivonen
421:41:24	Kouer	Kalevi Sivonen
421:46:28	Perälä	Kalevi Sivonen
421:46:25	Haataja	Gesine Liefländer-Klaudtky
421:44:2	Kaikula	Raili Jäkäläniemi, Eila Lehto
409:1:18	Riihivaara I	Kuusamon Kymppi Oy
409:4:26	Kouvertaara	Kalevi Heikkinen
409:2:4	Kesäharju	Simo Karjalainen
409:2:2	Kantola I	Olavi Haataja
409:1:17	Hepo-aho I	Veikko Keränen
409:1:9	Heikkilä	Veikko Keränen
409:3:27	Kesäranta	Veikko Keränen
409:876:4	Yhteinen vesialue	Kalaveden osakkaat/Veikko Keränen pj.
416:42:24	Ritola	Arja ja Markku Mustonen

Maanomistajat vaikutusalueella:

421:45:5	Kivelä	Laina Haataja
421:5:2	Pelto	Seppo Linjakumpu
421:6:8	Lepola	Arto Linjakumpu

421:5:11	Nousema	Seppo Linjakumpu
421:48:9	Aittala	Aune Määttä
421:48:8	Heikkilä	Arvo Haataja
421:48:7	Keto	Arvo Haataja
421:5:4	Ylämaa	Aini Linjakumpu
421:48:3	Tapiola	Pentti ja Irja Säämänen
421:42:12	Peltoniemi	Eino Peltoniemi
421:45:14	Apajanperä	Ritva Ainikkamäki
421:45:35	Kallioniemi	Sinikka Majjala
421:9:11	Mäntyniemi	Husky Tours km Oy
421:56	Siirtola	Anna Karjalainen
421:43:10	Kotiaho	Anna Karjalainen
421:44:21	Katajamäki	Anne Jäkäläniemi
421:22:8	Haavisto	Kiinteistöyhtymä Haataja Simo ja Timo
421:35:1	Aurala	Kiinteistöyhtymä Haataja Simo ja Timo
421:44:12	Tulema	Tapani Matinhaldi
409:37:3	Miehinki	Eino Kuosmanen
409:6:15	Takalo	Nikke Kurtti
409:39:11	Lahti	Salme ja Kaarlo Kurtti
409:39:10	Holtinniemi	Jani Kurtti
409:35:27	Keränen	Anja Sirviö
409:6:1	Haavisto	Raija ja Osmo Säkkinen
409:8:9	Manninen	Pekka Ojala
409:24	Poikala	Pekka Ojala
409:15:7	Matalaniemi	Pekka Ojala
409:9:5	Kunnas	Vilho Ojala
409:9:7	Uutela	Vilho ja Klaara Ojala
409:15:1	Autio	Vilho ja Klaara Ojala
409:37:1	Lehto	Pertti Lapinlampi
409:	Kotiranta	Virpi ja Mika Anglé
409:39	Kurttila	Kati Komulainen
409:8:9	Manninen	Jaana Ojala
416:70	Kivelä	Rauno Mustonen, Anne ja Esa Mustonen
416:51:1	Järvelä	Ulla ja Kari Kämäräinen
416:	Niemi	Maija Kairala

Yhdistykset ja yhteisöt:

Vasaraperän Kyläseura ry (liite 2)

Suomen Keskustan Vasaraperän paikallisyhdistys ry (liite 3)

Vasaraperä-Hyypiön seudun metsästisyhdistys ry (liite 4)

Haatajan Metsästysseura ry (liite 5, toimitetaan myöhemmin)

Kuusamon Luonnonystävät ry (liite 6)

Vasaraperän Kalastuskunta (liite 7)

Kuusamon Kalastusalue (liite 8)

Ruka-Kuusamon Matkailuyhdistys ry (liite 9)

Kuusamon perhokalastajat ry (liite 10)

PROSESSIOSOITE

Anne Jäkäläniemi
Jäkäläniementie 41 A
93680 Vasaraperä
puh. 0400-977 713
anne.jakalaniemi@pp.inet.fi

VAATIMUKSET

Vaadimme, että korkein hallinto-oikeus kumoaa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (liite 11) ja hylkää Namura Finland Oy:n valtaushakemukset.

VALITUSAJAN ALKAMINEN

Kuulutus valtausluvan antamisesta on lähetetty Kuusamon kaupungin kirjaamoon 22.1.2007. Hallintolain (434/2003) 62 §:ssä säädetään yleistiedoksiannosta. Julkisen tiedoksisääntöä katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta Helsingin Sanomissa ja Koillissanomissa 24.1.2007 (liite 12). Ilmoitus päätöksestä on postitettu osalle maanomistajista 22.1.2007.

Kukaan valittajista ei ole saanut päätöksestä tietoa saantitodistusmenettelyllä tai haastetiedoksiannolla.

VALITUSOIKEUS

Hallintolainkäyttölain (26.7.1996/586) 6 §:n mukaan päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Kiinteistöt sijaitsevat valtausalueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Valtausalue on yhdistysten ja yhteisöjen toiminta-alueella ja valtaus vaikuttaa hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla välittömästi yhdistyksen ja yhteisöjen jäsenten oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun.

PERUSTELUT

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös on luonnonsuojelu- ja perustus- ja hallintolakien vastainen

Kaivoslain 10 §:n mukaan valtaushakemus voidaan hyväksyä vain mikäli se täyttää laissa säädetyt edellytykset eikä vallattavaan alueeseen kohdistu valtauksen esteitä. Valtauspäätöksessä todetaan, että tutkimustyö on rajoitettava hakemuksessa kuvattuun radon-tutkimukseen. Kaivoslain (503/1965) 71.2 §:n (muut. 1103/1996) mukaan lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä sekä muutoin kaivoslain mukaista toimenpidettä suoritettaessa on noudatettava kaivoslain lisäksi luonnonsuojelulain Suomea velvoittavia kansainvälisiä luonnonsuojelua koskevia sopimuksia (4 §), luonnonsuojeluohjelmien oikeus-vaikutuksia (9 §), suojeltuja luontotyyppisiä (4 luku), maisemansuojelua (5 luku),

eläinten ja kasvien rauhoitussäännöksiä (39 ja 42 §), erityisesti suojeltavia lajeja ja luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien suojelua (47–49§), toimenpidekieltoja (55 ja 56 §) sekä Natura 2000 -verkostoa (10 luku) koskevia säännöksiä sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä

A) Vaikutukset lajistoon, luontotyypeihin ja ympäristöön

1) Annettu valtauspäätös todennäköisesti merkittävästi heikentää valtausalueen luonnonarvoja.

Luonnonsuojelulain (2.luku 9 §) mukaan 'Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen' Osa valtausalueesta on useammasta palasesta koostuvaa Natura-aluetta (Kouervaaran lehdot ja suot, FI 1101 603). Riihisuon osa-alue sisältyy Natura-verkoston ohella myös valtioneuvoston vahvistamaan soiden suojelun perusohjelmaan ja Riihivaaran palaset ovat Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa SL-alueina. Natura-alueet on perustettu suojelemaan luonto- ja lintudirektiiveissä mainittuja luontotyyppejä ja lajeja (Luontodirektiivi 93/43/ETY, artikla 3 kohta 1). Hakemuksessa esitetyin tavoin tehtävä radon-tutkimus edellyttää, mikäli se tehdään kaikille valtausalueille, noin 2600:n kuopan kaivamista (syvyys 50 cm) ja yhden kuopan vaikutusalue kaivuläjiin ja tallausvaikutuksineen on noin 4 neliötä. Kuopat on tarkoitus kaivaa systemaattisesti 100 m välein oleville linjoille, joille mittauspurkit asetetaan maahan 50 m välein. Kaivaminen tehdään kaksi kertaa, koska mittauskuppien on annettava olla maastossa maapeitteen alla vähintään 30 päivää. Valtausalueella kasvaa useissa kohdin luontodirektiivin lajeja kuten neidonkenkää (5 esiintymää), tikankonttia (5) ja myyränporrasta (2). Monet esiintymät ovat useiden hehtaarien laajuisia. Aluetta ei ole tutkittu järjestelmällisesti ja on erittäin todennäköistä, että esiintymiä löytyy lisää. Lajeja esiintyy sekä Natura-alueilla että niiden ulkopuolella. Sama tilanne on luontodirektiivissä mainituilla luontotyypeillä. Tutkimusta ei voi mitenkään suorittaa yllä kuvatulla menetelmällä sattumatta direktiivilajien esiintymispaikoille. Kaivaminen tuhoaa lajit tutkimuskohdalta ja pienen esiintymän kokonaan. Tikankontille ja neidonkengälle on tyypillistä, että jopa 40 % yksilöistä/versoista voi viettää vuosittain levossa maanalaista elämää. Lepovaiheisesta kasvista ei näy maan pinnalla mitään. Tulos perustuu Anne Jäkäläniemen tutkimusryhmän tutkimuksiin laajalla aineistolla vuosilta 2000-2006. Yksi koealoista sijaitsee valtausalueella. Tällöin myös näille lajeille sopivan kasvualustan kaivaminen tuhoaa lepäviä yksilöitä. Mielestämme valtauksen liittyvät toimenpiteet merkittävästi vaarantavat alueella kasvavien direktiivilajien ja luontotyyppien tilaa heikentäen siten Natura 2000-verkostoon kuuluvan alueen luontoarvoja.

2) Päätös pohjautuu riittämättömiin selvityksiin.

Luonnonsuojelulain 65 §:ssä 1 momentissa todetaan 'Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkityksellisesti heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen luonnonarvoja, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on, jollei hankkeeseen ole sovellettava ympäristövaikutusten

arviointimenettelystä annetun lain (468/94) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkityksellisiä haitallisia vaikutuksia.' 2. momentissa todetaan 'Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi on tehty.' Lisäksi 3. momentissa todetaan 'Viranomaisen, jolle laissa tai asetuksessa määrätyn ilmoitusvelvollisuuden perusteella on tehty ilmoitus 1 momentissa tarkoitettua hankkeesta tai suunnitelmasta, on ryhdyttävä toimivallassaan oleviin toimenpiteisiin hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen keskeyttämiseksi, kunnes 1 momentissa tarkoitettu arviointi on suoritettu ja 2 momentissa tarkoitettua lausunnot hankittu.' Edelleen Luonnonsuojelulain 66 §:ssä todetaan 'Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausunnotmenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman heikentävän valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai siihen sisällytetyn alueen luonnonarvoja.' Mielestämme kauppa- ja teollisuusministeriö ei ole noudattanut tätä lakipykälää myöntäessään valtaustilaa alueelle.

- a) Hallintolain 31 § mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Namura Finland Oy on toimittanut Kauppa- ja teollisuusministeriölle Lapin Vesitutkimus Oy:n laatiman Natura-selvityksen (liite 13). Mielestämme Natura-selvitys on puutteellinen ja riittämätön selvittämään malmin etsinnän ja kaivostoiminnan vaikutuksia alueen luontoon. Selvitys on yleisluontoinen ja siinä todetaan olemassa olevat Natura-alueet ja suojeleuhjelmien kohteet ja luetellaan niillä esiintyvät lajit ja luontotyytit, mutta ei puututa lainkaan hankkeen vaikutuksiin laji- ja luontotyyppitasolla. Selvityksessä ei ole huomioitu mm. valtakunnallisessa Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämässä Hertta-rekisterissä mainittuja uhanalaisten ja direktiivilajien esiintymäpaikkoja. Lisäksi Lapin Vesitutkimus Oy on mielestämme esteellinen laatimaan Natura-selvityksiä, koska se suorittaa toimeksiantoja kaivosyhtiöille mm. tekemällä niiden puolesta kaivosvarauksia, esimerkki liitteessä 14. Pohjois-Pohjanmaan Ympäristökeskuksen lausunnossa (liite 15) todetaan, etteivät alkuvaiheen tutkimukset ylitä Natura-arvioinnin kynnystä. Molemmat lausunnot perustuvat mielestämme puutteelliseen tietoon. Kouvervaaran Natura-alueen ja muiden valtaustilaa osien nykytiedot perustuvat hajanaiseen pistetietoon ja alueiden lajistoa ja luontotyyppijä ei ole koskaan systemaattisesti kartoitettu. Useita direktiivilajien esiintymiä on löytynyt lähialueilta Natura-

alueiden rajaamisen jälkeen, joten suojelualueiden laajentamiseen on olemassa vahvat perusteet. Näin ollen valtaustilvan myöntäminen olisi edellyttänyt, että ministeriö varmistaa alueen luontoarvojen olemassaolon ja sijainnin esim. uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien esiintymät. Lisäksi alueella esiintyy runsaasti metsälain 10 §:n kohteita, mikä indikoi alueen luonnon erityistä arvokkuutta. Jos tehty arviointi ja tutkimussuunnitelma ovat täysin puutteelliset, ei luonnonsuojelulain 66 §:n edellyttämää lupaharkintaa voida tehdä. Koska kyseessä on luonnotaan arvokas alue, olisi ympäristöarvioinnin laadulle asetettava korkeat vaatimukset päinvastoin kuin ministeriö on tehnyt. Tämä on todettu myös KHO:n ennakkopäätöksessä vuodelta 2005 (diaarinro 1033/1/04). Luonnonsuojelulain 42 § sanotaan että 'rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Sama koskee soveltuvin osin rauhoitetun kasvin siemeniä.' Valtausalueelle sijoittuvilla Natura-alueilla sekä niiden ulkopuolella kasvaa useissa kohdissa rauhoitettuja lajeja kuten tikankonttia, neidonkenkää ja myyränporrasta. Näiden lisäksi alueen lehdoissa kasvaa kymmenissä kohdissa ja paikoin runsaana rauhoitettuihin lajeihin kuuluvaa näsiä (*Daphne mezereum*). Radon- tutkimusta ei voi valtaushakemuksessa kuvata systemaattisella menetelmällä suorittaen tuhoamalla osaa näiden lajien kasvupaikoista. Luontodirektiivin (93/43/ETY, 1. artikla, kohta i) mukaan suojelun taso katsotaan suotuisaksi kun 'kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että tämä laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelposena osana ja lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa ja lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö.' Esiintymät sijoittuvat levinneisyyden osaluueensa reunalle, joten niiden tuhoutuminen johtaa levinneisyysalueen pienentymiseen ja suotuisan suojelutason heikentymiseen.. Tämä seikka pitää nykyisen käytännön mukaan raportoida EU:lle (www.ymparisto.fi) > Luonnonsuojelu > Suojeluohjelmat ja -... > Natura 2000 -verkosto > Raportti luontodirektiivin toimeenpanosta Suomessa 2001-2006, liite 16), koska se heikentää lajin suotuisaa suojelutasoa Suomessa. Valtauspäätöksessä mainitaan (sivu 14), että 'hakija ei ole esittänyt perusteluita tutkimustensa arvioidusta määrästä ja laadusta niin yksityiskohtaisesti, että kauppa- ja teollisuusministeriön olisi mahdollista arvioida, edellyttääkö valtaushanke luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettua arviointi- ja lausuntomenettelyn suorittamista.' Vaikka ministeriö on ollut tietoinen puutteellisista ja puuttuneista selvityksistä, se ei ole pyytänyt lisäselvityksiä pystyäkseen arvioimaan

luonnonsuojelulain 65 pykälän tarkoittaman arviointi- ja lausuntomenettelyn tarpeellisuutta. Arviontivelvollisuuden muodostumiseksi heikennyksen on oltava ennakoitavissa, mutta sen ei tarvitse olla varma. EYTI on ratkaisussaan 7.9.2006 (C-127/02) omaksunut vahvasti tämän varovaisuusperiaatteen. Katsomme, että kauppa- ja teollisuusministeriö on menetellyt lain vastaisesti katsoessaan kyseisten lausuntojen riittävän päätöstensä perustaksi. Ministeriöllä ei ole ollut käytettävissään riittävää selvitystä sen arvioimiseksi, edellyttikö valtaushanke, ottaen erityisesti huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän, luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan tulkinnassa sovellettavan ennalta varautumisen periaatteen, luonnonsuojelulain 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua arviointi- ja lausuntomenettelyn suorittamista.

- b) Päätös on tehty selvittämättä aiheutuuko tutkimuksesta säteilytoimintaa. Kuoppien kaivaminen maahan avaa säteilylähteitä, jotka ympäristöön levitessään aiheuttavat lähialueen asukkaille terveystarpeita. Säteilyä kohdistuu vielä suuremman määrän metsän ja osaksi myös veden riistaan aiheuttaen siten myös välillisen terveystarpeita alueen ihmisille. Sitä sitoutuu myös kasvillisuuteen, jota riistaeläimet käyttävät ravintonaan. Mikäli tutkimus tehdään hakemuksessa esitetyn suunnitelman mukaisesti, alueelle kaivetaan kaksi kertaa kesässä noin 2600 kuoppaa, mikä merkittävässä määrin tulee lisäämään alueen ihmisten säteilyaltistusta. Yksittäistapauksessa säteilyturvakeskus ratkaisee, onko toiminta säteilytoimintaa (säteilylaki 9 §). Tällaista selvitystä kauppa- ja teollisuusministeriö ei ole pyytänyt.
- c) Edelleen Luonnonsuojelulain 66 §:ssä todetaan 'Jos alueella on luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava laji, on lisäksi edellytyksenä, että ihmisten terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituviin erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy taikka muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy vaatii luvan myöntämistä taikka suunnitelman hyväksymistä tai vahvistamista. Viimeksi mainitussa tapauksessa asiasta on hankittava komission lausunto.' Alueella on sekä Natura-alueiden sisällä että ulkopuolella yllä tarkoitettuja ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppejä kuten huurreammallähteitä, luonnonmetsiä, puustoisia soita sekä aapasaita (liite 17). Erityisesti huurreammallähteet ovat pienialaisia ja tutkimuksen otannan sattuessa kohdalle luontotyyppi tuhoutuu kokonaan. Kauppa- ja teollisuusministeriö ei osoita hakeneensa asiaan komission lausuntoa ja näin ollen päätös on lainvastainen.

- d) Malminetsintä voi pilata alueen pohjavesiä. Vasaraperän kylän vedenottamo sijaitsee 800 m valtausalueesta lounaaseen ja osa pohjaveden muodostumisalueesta sijoittuu valtausalueelle tai sen välittömään läheisyyteen (liite 18). Etsinnän vaikutuksia pohjaveden laatuun ei ole selvitetty ja siten valtauspäätöksen teossa on jätetty huomioimatta pohjavesien suojelusta annetut lait (ympäristönsuojelulaki 8 §, vesilaki 1/19 § ja Valtioneuvoston päätös 364/1994) sekä vesipuidedirektiivi.
- e) Valtausalue ja sen ympäristöt ovat olleet metsäsaamelaisten perinteisiä ja heidän jälkeläistensä nautinta-alueita. Pohjana väitteelle on uusin Oikeusministeriön hyväksymä tutkimus (Juha Joonas 2006: Entisiin Tornion ja Kemin Lapinmaihin kuuluneiden alueiden maa- ja vesioikeuksista. *Juridica Lapponica* 32). Oikeuksien sisältö määräytyvät käytännössä kansainvälisen yleissopimuksen mukaan (KP-sopimus, SopS 7-8/1976, 27 artikla). Materiaaliseen kulttuuriin kuuluvat mm. poronhoito, kalastus ja metsästys. Ministeriö ei ole selvittänyt metsäsaamelaisten jälkeläisten maa- ja vesioikeuksia ja kulttuurillisia oikeuksia, mikä sotii KP-sopimusta sekä perustuslain (1999/731) 17.3 pykälää vastaan.
- f) Kitkajärvi laskee vetensä Venäjän puolelle ja vedenlaadun heikennykset todennäköisesti ulottuvat toisen valtion alueelle. Suomen ja Venäjän rajavesisopimuksen 4 pykälän mukaan valtiot eivät saa aloittaa vesistön puhtautta uhkaavaa teollista toimintaa. Kitkajoen kosket vesistö on suojeltu koskiensuojelulailla. Koko vesistöalue sisältyy kansainväliseen Project Aqua -ohjelmaan, johon kuuluvat vesialueet on luokiteltu tieteellisesti arvokkaiksi ja merkittäviksi tutkimuskohteiksi. Katsomme, että ministeriö ei ole päätöksensä tueksi selvittänyt hankkeen vaikutuksia rajavesistöihin, sen suhdetta suojeltuihin koskiin ja Project Aqua-statukseen.
- g) Päätöksessä ei ole huomioitu valtauksen vaikutuksia biodiversiteettisopimukseen. Valtausalue sijoittuu lähelle Kitkajärven rantaa ja sillä tehtävät toimet mitä ilmeisimmin heikentävät järven veden laatua. Esimerkiksi Kitkan vaellustaimenen arvoa suhteessa malminetsinnän toimenpiteisiin ei ole ennen päätöksen tekemistä selvitetty. Kitkajoki ja -järvi ovat alueella hyvin suosittuja virkistyskalastuskohteita ja siellä elävä taimen kuuluu Suomen viimeiseen geneettisesti alkuperäiseen vaellustaimenkantaan.

B) Vaikutukset perusoikeuksiin

Vaikka nyt hyväksytty valtauslupa antaa vain oikeuden radonpitoisuuksien selvittämiseen, katsomme sen olevan yksi askel lähemmäksi kaivoksen perustamista.

1) Valtaushakemuksen kuulemismenettely oli puutteellinen. Katsomme, että alueen asukkaiden ja maanomistajien oikeusturvaa on rikottu mm. kuulemismenettelyn puutteellisuuden vuoksi. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja Namura Finland Oy eivät ole tiedottaneet asiasta maanomistajille eivätkä ole antaneet asukkaille mahdollisuutta vaikuttaa asiaan. Tämä rikkoo Århusin yleissopimusta (SopS 122/2004: artiklat 6 ja 7, laki 767/2004) sekä perustuslain 14 §:ää, johon on kirjattu viranomaisen velvollisuus edistää yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Århusin sopimus velvoittaa Suomen valtiota ottamaan yleisön esittämät näkemykset päätöksenteossa asianmukaisesti huomioon. Sopimuksen mukaan yleisön on voitava vaikuttaa asiaan jo sen käsittelyn alkuvaiheessa, jolloin kaikki vaihtoehdot ovat avoimia. Lisäksi asiassa ei nähdäksemme ole edetty hallintolain velvoittamien hyvään hallintotapaan liittyvien säännösten mukaisesti tiedottamisen osalta. Valtaushakemuksesta tiedotettiin paikallisessa Koillissanomat-lehdessä maininnalla, että valtaushakemus on nähtävänä Kuusamon kaupungin kirjaamossa. Lisäksi hakemus oli nähtävänä kauppa- ja teollisuusministeriön kirjaamossa ja Internet-sivuilla. Lehtien tilaaminen ja tietokoneen omistaminen on vapaa-ehtoista ja ketään ei voida velvoittaa seuraamaan jatkuvasti kaupungin kirjaamossa olevia tiedonantoja tai Internet-sivustoja. Kaikilla ei ole käytettävissä Internet-yhteyksiä. Osa maanomistajista ei saanut tietoa heitä koskevasta asiasta, mihin vaikutti prosessin lisäksi myös kuulemisen sijoittaminen keskellä parhainta lomakautta.

2) Valtauspäätös on perustuslain vastainen.

Valtauksen myöntäminen on ristiriidassa uuden perustuslain kanssa, jossa laissa taataan kansalaisille mahdollisuus osallistua heidän asuinympäristöään koskevaan päätöksentekoon (perustuslaki 20 §) ja suojataan heidän omaisuutensa (perustuslaki 15 §). Tämä suoja ei nähdäksemme ole yksinomaan taloudellinen, vaan koskee myös immateriaalisia nautinta-arvoja kuten ympäristöllisiä, historiallisia ja maisemallisia arvoja. Tämä heikentää alueen läheisyydessä asuvien ihmisten perusoikeuksia alentamalla kiinteistöjen myynti- ja vakuusarvoja, hankaloittamalla lainan saantia ja edistämällä lähikylien autioitumista. Lisäksi se heikentää asukkaiden perusturvaa vähentämällä mm. kaupungin halukkuutta säilyttää koulua, hankaloittamalla elinkeinojen harjoittamista ja alueen harrastus- ja kotitarvekäyttöä. Uraanikaivosyrittäjän maanomistajalle suorittama vuotuinen valtausmaksu on 10 euroa hehtaarilta. Tämä 10 euron suuruinen korvausperusta hehtaarilta on täysin kestävä ja riittämätön. Katsomme, että 10 euron valtausmaksu hehtaaria kohden on erittäin loukkaava tapa kompensoida maanomistajan menetyksiä ja haittoja sekä räikeästi perustuslain 15 § ja 22 §:n vastainen, jossa nimenomaan turvataan omaisuuden suoja sekä perusoikeuksien toteutuminen. Haluamme erityisesti korostaa että tässä hankkeessa ei ole tulkintamme mukaan kyseessä yleinen etu vaan yksityisen kaivosyhtiön etu ja toisaalta yksityisen maanomistajan etu.

3) Valtauspäätöksestä tiedottaminen oli puutteellista Vain osalle maanomistajista ilmoitettiin kirjeitse valtauspäätöksestä. Tämä sotii perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuspykälää vastaan, jossa mainitaan ihmisten olevan yhdenvertaisia lain edessä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös on Kaivoslain vastainen

Kaivoslain 12 § mukaan 'tutkimustyö ja alueiden käyttö on rajoitettava niihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen tutkimustyön tarkoituksen saavuttamiseksi'. Valtauspäätös kohdistuu radon-tutkimuksen suorittamiseen, jonka tuloksena syntyy viitteitä uraanin esiintymispaikkojen sijainnista. Vaikka uraanialue on rajautunut valtausalueille 7-9 (Scott Wilson rpa:n selvitys: http://www.cooperminerals.com/pdf/43-101_KouvertaaraREV.pdf) valtauksia annettiin myös alueille 1-5, 10 ja 13. Mielestämme hakija ei ole osoittanut, että uraania on jälkimmäisillä alueilla ja näin ollen päätöksenteossa on rikottu kaivoslain 12 pykälää.

Kuusamon kaupunki on ottanut valtauksen kielteisen kannan (liite 19) ja on edistämässä alueen osayleiskaavan valmistumista (liite 20), mikä lähiaikoina tulee muodostamaan valtaukselle kaivoslain 6 §:ssä tarkoitettun esteen..

VARAUS

Varamme oikeuden täydentävien asiakirjojen toimittamiseen

PÄIVÄYS

Vasaraperässä 06.03.2007

LAATI

Anne Jäkäläniemi
Vasaraperä

Olavi Jäkäläniemi
asiamies liitteessä 1 mainittujen kiinteistöjen omistajien valtakirjalla.

LIITTEET

- Liite 1: Kiinteistöjen omistajien valtakirja
- Liite 2: Vasaraperän Kyläseura ry:n kannanotto
- Liite 3: Suomen Keskustan Vasaraperän paikallisyhdistys ry:n kannanotto
- Liite 4: Vasaraperä-Hyypiön seudun metsästysyhdistys ry:n kannanotto
- Liite 5: Haatajan Metsästysseura ry:n kannanotto
- Liite 6: Kuusamon Luonnonystävät ry:n kannanotto
- Liite 7: Vasaraperän Kalastuskunnan kannanotto
- Liite 8: Kuusamon Kalastusalueen kannanotto
- Liite 9: Ruka-Kuusamon Matkailuyhdistys ry:n kannanotto
- Liite 10: Kuusamon perhokalastajat ry:n kannanotto
- Liite 11: Valtauspäätös, päätös 19.1.2007 ja valitusosoitus
- Liite 12: Ilmoitus valtauspäätöksestä paikallisessa Koillissanomat-lehdessä
- Liite 13: Namura Finland Oy:n toimittama Natura-selvitys
- Liite 14: Esimerkki Lapin Vesitutkimus Oy:n kaksoisroolista
- Liite 15: Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen lausunto
- Liite 16: Note to the Habitats Committee: Assessment, monitoring and reporting of conservation status – Preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 rev. 3).
- Liite 17: Luontodirektiivissä mainitut lajit ja luontotyypit Kouervaaran lehdot ja suot Natura-alueella.
- Liite 18: Vasaraperän Vesiosuuskunnan vedenottamon sijainti
- Liite 19: Kuusamon kaupungin kannanotto
- Liite 20: Kuusamon yleiskaavan valmistelun edistyminen